

Lễ hội Việt Nam

Hà Tây

Hội làng Đa Sĩ

Ngày mở hội: 12/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 4 ngày

Địa điểm tổ chức: Ngoại vi thị xã Hà Đông- Đa Sĩ, Thị xã Hà Đông, Hà Tây

Người được thờ cúng: Hoàng Đôn Hòa

Truyền thuyết: Hoàng Đôn Hòa là danh y thế kỷ 16 được vua Lê phong cho tước Lương dược hầu. Theo truyền thuyết với phương thuốc thần kỳ, Hoàng Đôn Hòa đã chữa khỏi bệnh hiểm cho vợ Vua Càn Long.

Nội dung: Trong hội có múa rồng, múa lân, múa sư tử, múa trống ngũ lôi...Đặc sắc trong hội là cuộc rước kiệu được tổ chức trọng thể. Tục truyền kiệu rước ở Đa Sĩ do tổng trấn ngọc hầu Nguyễn Bá Xuyên lấy mẫu từ kiệu vua và nghệ nhân Lê Công La chủ trì tạo tác. Kiệu tạo hình 8 con rồng sơn son thếp vàng chồng lên nhau với các tư thế khác nhau của rồng khi kiệu dừng hay rước.

Ghi chú: Làng có nghề rèn sắt truyền thống.

Hội làng Đại Đồng

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Đại Đồng- Liên Hòa, Phú Xuyên, Hà Tây

Người được thờ cúng: Hai Bà Trưng.

Nội dung: Hội tổ chức để tưởng nhớ Hai Bà Trưng.

Trong ngày Hội, sau nghi thức tế, lễ là nhiều trò vui dân gian

Hội làng An Sơn

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng An Sơn- Đông Sơn, Chương Mỹ, Hà Tây

Người được thờ cúng: Họ Đổng

Nội dung: Hội mở hàng năm để tưởng nhớ 3 anh em họ Đổng là các vị tướng của Hai bà Trưng chiêu tập binh mã làm lễ tế cờ. Sau lễ tế có các trò vui dân gian.

Hội làng Đông An

Ngày mở hội: 6/3 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 5 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Đông An, Hưng yên, Hà Tây

Người được thờ cúng: Ông Đùng và Bà Đà

Truyền thuyết: Theo sự tích là hai anh em ruột buộc phải lấy nhau, bị Vua xử tội chết. Vì hai ông bà chết vào giờ thiêng nên làng Đông An lập đền thờ và hàng năm mở Hội.

Nội dung: Trong Hội có làm hai hình nhân và dân làng rước theo điển tích. Đám rước có người đóng vai còp, vai lực sĩ và hai mẹ con bà câu ếch.

Ghi chú: Đây cũng là biểu tượng của hai vị Thần khai sáng, có công mở rộng đất đai sông núi.

Hội làng Bất Nạo

Ngày mở hội: 15/8 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 4 ngày

Địa điểm tổ chức: thôn Phú Nhiêu- Quang Trung, Phú Xuyên, Hà Tây

Nội dung: Một trong những sinh hoạt trong hội là Hồ cửa đình (tương tự như hát cửa đình ở các nơi khác) được tổ chức trước đình làng. Nội dung Hồ cửa đình phong phú, phản ánh cuộc sống và ước vọng của dân làng, gần gũi với các câu ca dao về phong cảnh và con người vùng quê, sự cầu chúc dân Khang, vật thịnh.

Hội làng Bộ Đầu

Ngày mở hội: 8/1 (dương lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Bộ Đầu- Thống Nhất, Thường Tín, Hà Tây

Người được thờ cúng: Ông Gióng

Truyền thuyết: Tương truyền trên đường bay về trời Thánh Gióng đã quay lại diệt thủy quái cứu mẹ.

Nội dung: Hội làng ở Bộ Đầu tổ chức cho trai làng múa gậy châu thân và sau đó là trò diễn hay tục thi đấu gậy giành giải.

Hội làng Bối Khê

Ngày mở hội: 10/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Bối Khê- Tam Hưng, Thanh Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Thiên Thần, Thiên Tràng, Trúc Sơn, Địa Tràng, Mộc Thần, Ba Giang.

Truyền thuyết: Thiên thần, Thiên Tràng, Trúc Sơn, Địa Tràng, Mộc Thần, Ba Giang là 6 vị thần có công giúp Hai Bà trung đánh giặc .

Nội dung: Ngoài Tế, lễ, rước còn có các trò vui: đu, cờ người, bắt vịt, hát chèo.

Hội thi: đốt pháo hoa, pháo cầu, pháo cây.

Hội làng Bình Đà

Ngày mở hội: 6/3 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 2 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Bình Đà- Bình Minh, Thanh Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Lạc Long Quân và Lý Lang Công

Truyền thuyết: Làng có đình Nội thờ Lạc Long Quân và đình ngoại thờ Lý Lang Công, con Lý Thái Tông (1028-1054), người có công đánh giặc Tống bình Chiêm, giúp dân làng khỏi hạn hán.

Nội dung: Tổ chức tại 2 giáp, mỗi giáp mở hội riêng tại đình giáp mình sau đó rước kiệu "giao hoàn" và nghi thức cơm chay.

Buổi tối đốt pháo bông, pháo tăng, pháo lớp cùng những tích trò.

Chính hội vào ngày 6, ngoài nghi thức có múa bông, múa cờ, đón môi và thỉnh cầu Quốc tổ. Trong khi hành lễ có pháo bèo 4 tầng nổ ran. Nghi lễ độc đáo là rước bánh vía.

Nghi lễ độc đáo là rước bánh vía...

Hội làng Cẩm Đái - Tòng Lệnh

Ngày mở hội: 12/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Cẩm Đái- Cẩm Lĩnh, Ba Vì, Hà Tây

Người được thờ cúng: Tản Viên

Truyền thuyết: Theo tục truyền thì Tản Viên đã cùng đánh cá với dân, đánh được bao nhiêu cùng ngồi với dân làng ăn hết.

Nội dung: Trong Hội lễ, hai làng phải bắt được cá để làm gỏi dâng lên Thánh. Đặc biệt phải có cá lăng, cá quất vì đó là các thứ cá mà Thánh Tản đánh được thừa ấy.

Ghi chú: Hội còn tổ chức tại làng Tòng Lệnh, xã Tòng Bạt, huyện Ba Vì

Hội Chèo Tàu

Thời gian tổ chức: 7 ngày

Địa điểm tổ chức: - Tân Hội, Đan Phượng, Hà Tây

Người được thờ cúng: Hai Bà Trưng

Truyền thuyết: Tương truyền khi đi đánh mã viện, Hai bà Trưng đã đến trú tại vùng Kẻ Gối. Sau khi Hai Bà qua đời, nhân dân trong vùng tổ chức hội hát theo điệu nhịp hát trên sông (gọi là chèo tàu) cùng với các nghi thức lễ bái.

Ghi chú: Lễ Hội được tổ chức từ 15 đến 21 tháng giêng (chu kỳ 25 năm hay 30 năm)

Hội làng Chử Đồng Tử-Tiên Dung

Ngày mở hội: 1/4 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 4 ngày

Địa điểm tổ chức: - Tự Nhiên, Thường Tín, Hà Tây

Người được thờ cúng: Chử Đồng Tử -Tiên Dung

Truyền thuyết: Tiên Dung tắm trên bãi cát nơi Chử Đồng Tử ẩn mình.

Nội dung: Trong hội có rước kiệu khăn áo của hai người ra bãi tắm,quây màn, nhúng những bộ khăn áo đó xuống sông Nhuệ.

Hội làng Chuông

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Chuông- Phương Trung, Thanh Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Ông Đỗ Huệ

Truyền thuyết: Ông Đỗ Huệ là người có công tập hợp dân làng theo Phùng Hưng đánh giặc.

Nội dung: Hàng năm làng tổ chức Hội làng tế lễ Thành hoàng các trò vui như đấu võ, cờ người và thi thổi cơm, luộc gà. Thổi cơm thi dành cho nam, nữ. Nữ thì phải vừa nấu vừa trông trẻ 6 - 7 tháng tuổi không phải con đẻ, vừa phải giữ cốc không chạy khỏi vạch vôi. Nam thì ngồi trên các thuyền nan vừa bơi trên đầm vừa thổi cơm.

Trong Hội còn có bày bán đặc sản nổi tiếng của làng là nón.

Hội làng Chuông Lãng

Địa điểm tổ chức: Làng Chuông Lãng- Quang Trung, Phú Xuyên, Hà Tây

Người được thờ cúng: Phùng Hưng

Truyền thuyết: Tương truyền 1 lần CôngChúa đi chơi thuyền dọc sông Kim Ngưu bị đắm thuyền ngay địa phận làng. Dân trong làng đã ra kéo thuyền cứu Công Chúa.

Nội dung: Hội Xuân. Độc đáo trong hội là thi kéo co.Trò này liên quan đến một sự tích về Công Chúa Tiên Dung.

Hội đình Hà Hiệp

Ngày mở hội: 13/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Đình Hà Hiệp- Liên Hiệp, Phúc Thọ, Hà Tây

Người được thờ cúng: Hoàng Đạo

Truyền thuyết: Vùng đất có nhiều dấu tích và truyền thuyết về Hoàng Đạo, một danh tướng của Hai Bà Trưng.

Nội dung: Nhân ngày hóa của ông dân làng mở Hội đình. Hội có nhiều nghi lễ và nhiều trò vui nhưng độc đáo nhất là cuộc rước trong ngày Hội.

Hội chùa Hạ Thái

Ngày mở hội: 9/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Hạ Thái- Duyên Thái, Thường Tín, Hà Tây

Người được thờ cúng: Bùi Sỹ Lương và Đinh thị Trạch

Truyền thuyết: Hai vị thành hoàng là ông Bùi Sỹ Lương, 1 võ quan thời Lê có công phù Lê diệt Mạc, và bà Đinh thị Trạch (còn gọi là bà Lạ), 1 người tự nguyện nộp mình cho hổ dữ cứu dân lành thoát nạn nộp người hàng năm. Ngày 10 tháng 1 là ngày tình nguyện thế mạng để cứu dân.

Nội dung: Trong ngày Hội sau nghi lễ: thắp hương, đốt pháo lệnh mời Đức Ông về, lễ rước nước, lễ dâng hương, rước kiệu.

Các trò vui trong Hội có đấu vật, múa sinh tiền, múa sư tử, chạy chữ, tổ tôm.

Ghi chú: Ngày mùng 10 là ngày chính hội

Lễ - Hội Hát Dô

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 6 ngày

Địa điểm tổ chức: Các xã : Liệp Tuyết, Tuyết Nghĩa- Liệp Tuyết, Quốc Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Tản Viên.

Truyền thuyết: Tương truyền xưa Tản Viên du ngoạn đến vùng đất này thấy phong cảnh hữu tình bèn tạo dựng cho làng ngôi đền để khi Xuân đến trai gái dân làng hát múa đón Xuân.

Nội dung: Hát Dô là điệu hát Huây Dô. Để chuẩn bị những trai thanh gái lịch (được luyện hát Dô từ 7 - 8 tuổi) rồi họp thành phường đến dự hội. Hội còn có các trò vui như: kéo co, đấu vật, đánh cờ người.

Hội đèn Hát Môn

Ngày mở hội: 8/3 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Đền Hát Môn- Hát Môn, Phúc Thọ, Hà Tây

Người được thờ cúng: Hai Bà Trưng

Truyền thuyết: Đây là ngôi đền vào loại lâu đời nhất ở nước ta. Tương truyền xưa ngôi đền ở cửa sông Hát sau do sông chảy đổi dòng mà vào sâu đất liền. Hội lễ mở vào ngày hóa của Hai Bà.

Nội dung: Trong ngày Hội, dân làng dâng cúng Hai Bà những mâm đầy các đĩa bánh trôi. (dân làng Hát Môn không làm và không ăn bánh trôi trước ngày 8 - 3).

Có tục thả bánh trôi trên sông.

Hội Hoa Sơn

Địa điểm tổ chức: - Hoa Sơn, ứng Hòa, Hà Tây

Người được thờ cúng: Cao Sơn và Quý Minh, hai tướng của Tản Viên

Nội dung: Trong ngày hội có trò chơi ném vàng vào quân giặc để gọi lại chiến công của 2 vị tướng dùng mưu kế đó làm chậm bước tiến của quân giặc. Hội còn diễn lại tục cướp vợ, tranh vật thờ sinh thực khí, trai gái bá cổ nhau thi "bắt lươn trong chum".

Hội chùa Hương

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Chùa Hương- Hương Sơn, Mỹ Đức, Hà Tây

Người được thờ cúng: Phật, Thánh.

Nội dung: Khác với các lễ hội khác, Hội Chùa Hương phần lễ Phật chỉ là duyên cớ. Đi Hội chùa thường chủ yếu là để viếng cảnh Hương sơn với các cảnh quan kỳ thú, thơ mộng : Suối Yến, Đền Trình, Cầu Hội, Chùa Thanh Sơn, Thiên Trù, Hình Bồng, chùa Tiên, Giải Oan, đến Cửa Vòng, động Hương Tích...

Quả mơ và rau sắng là đặc sản của Chùa Hương.

Ghi chú: Hội tổ chức đến hết 3 tháng xuân. 15 tháng 2 là chính Hội nhưng từ 6 tháng 1 đã làm lễ mở cửa rừng. Cuộc hành trình về Chùa Hương kéo dài hết cả mùa Xuân.

Hội làng Khê Thượng

Ngày mở hội: 30/12 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 8 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Khê Thượng- Sơn Đà, Ba Vì, Hà Tây

Người được thờ cúng: Tản Viên.

Nội dung: Hội có tế, lễ, rước kiệu. có các trò vui: đấu vật, tích "chém may" (trao làng múa đao, cứ một nhát chém đổ một cây chuối trước mắt).

Hội làng La

Ngày mở hội: 15/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng La (tức làng La Nội và ỷ La)- Dương Nội, Hoài Đức, Hà Tây

Người được thờ cúng: Đương Cảnh Công

Truyền thuyết: Đương Cảnh Công, một trong các con của Lạc Long Quân đầu thai vào làm con một bà thợ nhuộm ngụ ở làng La. Có công dẹp giặc giúp vua và giết dã thú trừ hại cho dân làng.

Nội dung: Đêm ngày cuối của Hội, có lễ rước kiệu từ đình Cả đến quán La, khi đám rước đến nơi, tất cả đèn đuốc phải tắt hết. Trong bóng đêm bao trùm mọi người tha hồ đùa nghịch. Sau 2 giờ mới sáng lại.

Trong khi đó cùng diễn ra trò săn bắt hổ ban đêm diễn lại tích Đương Cảnh Công giết ác thú trừ hại cho dân thừa xưa, như cố ý để kéo dài tục tắt đèn trong đêm Hội. Cũng vì tục tắt đèn mà Hội La trở thành nổi tiếng.

Lễ - Hội Lễ Tế Lợn Sống-Gạo Sống

Ngày mở hội: 12/10 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Lai Tảo- Bột Xuyên, Mỹ Đức, Hà Tây

Người được thờ cúng: Ba anh em: Quốc Minh, Tấn Công, Chân Pháp

Truyền thuyết: Ba anh em: Quốc Minh, Tấn Công, Chân Pháp, họ Cao, tướng của Hai Bà Trưng, hy sinh trên đất làng Lai Tảo. Tương truyền khi quân về Lai tảo mừng thắng trận dân làng mổ lợn, vo gạo chuẩn bị thì có lệnh cho quân tướng phải lên đường. Dân làng phải mang tất cả thịt lợn sống đi theo đoàn quân.

Nội dung: Trong hội, ngoài nghi lễ và các trò vui, làng dọn cỗ thờ bằng thịt lợn sống và gạo nếp sống.

Hội làng Me

Ngày mở hội: 2/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 9 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Cung Thuận tại Đình Me- Tích giang, Phúc Thọ, Hà Tây

Người được thờ cúng: Đức Thánh Tản (Tản Viên)

Truyền thuyết: Trước đình có 1 cái ao lớn hình chiếc nón tục truyền ao này để nuôi cá dùng tế, lễ Thánh trong ngày hội.

Nội dung: Vào ngày hội, tất cả mọi người chuẩn bị nón đó...chờ sẵn. Khi trống ngũ liên vang lên, mọi người nhảy ùm xuống ao lấy cá tranh giải. Hội còn có các trò vui: múa rối, đánh vật, đáo đĩa, tổ tôm đêm, hát đúm, hát chèo thờ Thần.

Hội đền Măng Sơn

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 6 ngày

Địa điểm tổ chức: Đền Măng Sơn- Sơn Đông, Sơn Tây, Hà Tây

Người được thờ cúng: Sơn Tinh

Truyền thuyết: Có cung điện của Thần Tản Viên.

Nội dung: Sau lễ Thánh là cuộc rước Kiệu từ Đình Sơn Trung đến đền Măng Sơn. Làng rước 3 kiệu: Sơn Tinh, và Cao Sơn - Quý Minh vì đây là 2 tướng tâm phúc của Sơn tinh. Trong Hội có các cuộc vui: đấu vật, đánh cò, đánh cờ, ca hát, vui đùa.

Hội làng Ngải

Ngày mở hội: 1/4 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Ngải (Còn gọi là Làng Tự Nhiêu)- Tự Nhiêu, Thường Tín, Hà Tây

Người được thờ cúng: Chử Đồng Tử - Tiên Dung và công chúa Tây Cung

Truyền thuyết: Chử Đồng Tử - Tiên Dung và công chúa Tây Cung (dân gian gọi là cô thợ cấy Hồng Vân).

Nội dung: Hội làng Ngải ngoài lễ nghi truyền thống có nét riêng đó là cuộc rước 7 kiệu của các thôn rất tưng bừng, cờ quạt rợp trời, trống chiêng dậy đất.

Hội đền Ông Cai

Ngày mở hội: 10/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Thượng Thanh- Thanh Cao, Thanh Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Cai Công

Truyền thuyết: Cai Công là người tham gia khởi nghĩa Hai Bà Trưng.

Nội dung: Hội lễ có cờ hoa, pháo nổ, lễ vật dâng cúng Thành Hoàng (cờ chay) và cuộc rước đặc biệt (trai đóng giả gái).

Ghi chú: Hội còn tổ chức vào ngày 7 tháng 7

Hội làng Phú Lương

Ngày mở hội: 4/1 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Các làng: Văn Nội, Nhân Thanh- Phú Lương, Thanh Oai, Hà Tây

Nội dung: Các làng lần lượt mở hội Xuân và kết Chạ. Làng này mở hội các làng khác rước long đình làng mình đến chúc tụng và nhiều trò vui dân gian.

Ghi chú: các làng lần lượt mở hội, trong khoảng thời gian 10 ngày.

Hội chùa Hương

Đối tượng suy tôn: Đức Phật Thích Ca, Phật Bà Quan Thế Âm, Mẫu (Tứ Phủ)

Địa điểm: Xã Hương Sơn, huyện Mỹ Đức, tỉnh Hà Tây

Thời gian: từ 6 tháng giêng đến 15 tháng ba. Chính hội từ 15 đến 20 tháng hai.

Đặc điểm: một quần thể kiến trúc nhân tạo và thiên tạo dài 3 km, một danh lam nổi tiếng của đất nước.

Đối với người Việt Nam, dù thuộc giới nào, dù ở đâu, từ lâu đã như thói quen mỗi mùa Xuân tới, lại hướng về chùa Hương như hướng về miền đất kỳ diệu, ấp ủ biết bao nhiêu điều tốt lành, bình dị, nơi sẽ ban phát cho mỗi người có dịp viếng thăm.

Chùa Hương hay động Hương Tích là danh lam nổi tiếng của nước ta thuộc xã Hương Sơn, huyện Mỹ Đức, tỉnh Hà Tây.

Tới đây, khách cảm nhận được ngay khung cảnh từng được khắc họa trong ca dao:

Một vùng non nước bao la
Rằng đây Lạc quốc hay là Đào nguyên ?
Hương Sơn là chốn non tiên
Bồng Lai mà thấy ở miền nhân gian

Không giống bất cứ chùa nào, chùa Hương là một tập hợp nhiều động, nhiều chùa trong một tổng thể cấu trúc kết hợp vừa thiên nhiên vừa nhân tạo, chiếm khoảng không gian rộng lớn bao gồm: Núi, đồi, hang, động, suối, khe, rừng cây trên dãy núi đá vôi của triền núi Hòa Bình.

Thăm viếng chùa Hương có thể đi bằng đường bộ hoặc đường thủy.

Hội chùa

Hội chùa Hương là lễ hội tôn giáo được cả nước ngưỡng mộ và là lễ hội có không gian rộng và thời gian dài nhất. Dịp đông vui là từ 15 đến 20 tháng 2.

Tương truyền ngày 19-2 là ngày sinh và ngày 18-2 là ngày hóa của bà Chúa Ba (tức Phật Bà Quan Thế Âm Bồ Tát).

Nhưng thật ra từ mùng 6 tháng giêng cửa Chùa đã mở, hưởng ứng "Lễ mở cửa rừng" của địa phương, chào mời lứa khách đầu tiên, nhận mừng Xuân mới.

Lễ mở cửa rừng

Lễ khai sơn hay lễ mở cửa rừng tiến hành ở đền Trình (Ngũ Nhạc), vào sáng mùng 6 tháng giêng, một nghi lễ tiền nông nghiệp của cư dân vùng sơn cước, tạ Chúa rừng, thần Núi, cầu mùa và cầu an, được cử hành nghiêm túc, vui tươi, mở đầu cho một năm làm ăn may mắn. Chỉ sau lễ này, từ mùng 7 dân làng mới được phép vào rừng khai thác lâm thổ sản và săn bắn.

Đền Trình, ngôi đền đầu tiên nằm trong hệ thống đền chùa của tuyến Hương Tích, nên lễ mở cửa rừng, từ đó cũng là bắt đầu lễ mở cửa chùa hội chùa Hương - hội leo núi, thưởng ngoạn danh lam và kỳ quan đất nước.

Cảnh hội

Hội trải dài trọn một mùa Xuân nên đã vào hội thì lúc nào cũng có người tới lễ. Bến Yên thuyền vào, bến Trờ thuyền ra, khách lên, khách xuống, trên bến dưới thuyền nườm nượp đông vui. Vào hội, mọi chùa, đền, hang, động đều như bừng tỉnh. Hương án, đồ thờ được lau chùi sạch sẽ, đèn nến sáng trưng, khói hương nghi ngút. Tất cả như sẵn sàng đón khách hành hương từ 10 phương tới.

Lễ Phật

Hương Sơn là đất thờ Phật. Tu sĩ trông nom chùa là Hòa Thượng hoặc Thượng tọa Đạo Phật và ngôi chùa đã tiếp nhận những tín ngưỡng cổ địa phương như tục sùng bái giới tự nhiên (thờ đá, tín ngưỡng phồn thực) tín ngưỡng tổ tiên, thờ các thần văn hóa, lịch sử, thần bản mệnh của làng, đạo Tứ Phủ. Cũng không loại trừ sự có mặt của Đạo giáo với biểu tượng phảng phất là con đường thoát tục. Chúng ta bắt gặp ở đây, chốn Phật tích Hương Sơn nhiều tôn giáo — tín ngưỡng quần tụ bên nhau như trong một gia đình sùng tín, lương thiện.

Trẩy hội chùa Hương là hành động giải tỏa hòa hợp giữa thực và mơ, tiên và tục - thực là nền tảng, mơ là ước vọng - trên cái nền mùa Xuân tươi sáng mà con người Việt Nam chất phác, nhân ái thuở xưa cảm nhận hành động và trao truyền...

Hội đình Rô

Ngày mở hội: 9/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 7 ngày

Địa điểm tổ chức: Tại Đình và Đền Xuân Khánh- Liệp Tuyết, Quốc Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Tản Viên

Truyền thuyết: Hát Rô là loạt hát thờ thần mang nội dung ca ngợi công đức thần Tản Viên và hát về sinh hoạt nông thôn.

Nội dung: Hội có tế, lễ, rước và các cuộc vui: đánh đu, đấu vật, cờ người, chọi gà...

Lễ - Hội Rước Giá

Ngày mở hội: 15/3 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Làng Giá- Yên Sở, Hoài Đức, Hà Tây

Người được thờ cúng: Phạm Tu

Truyền thuyết: Phạm Tu (tức Lý Phục Nam) danh tướng đời triều Lý. Đánh giặc Lương.

Nội dung: Những ngày hội dân làng tổ chức rước kiệu rất cầu kỳ và long trọng và tế lễ ở đền. Ngoài ra còn có đội sinh tiền, phường bát âm đội múa lân và người khiêng trống khiêng chiêng vừa đi vừa hoạt động.

Ghi chú: Tổ chức hội nhiều ngày hay ít ngày là do kinh tế khá giả hay khó khăn.

Lý Phục Nam được chọn làm Thành Hoàng ở nhiều làng đồng bằng Bắc bộ.

Hội làng Sớm

Ngày mở hội: 7/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 6 ngày

Địa điểm tổ chức: Kê Sớm nay thuộc 2 xã- Phú Lãm, Phú Lương, Thanh Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Các làng ở Kê Sớm thờ nhiều vị Thành hoàng từ thời các Vua Hùng, tướng của Hai Bà Trưng, tướng của nhà Tiền Lý.

Nội dung: Theo tục lệ, dịp Hội dân làng dọn cỗ to bằng hoặc lớn hơn tết Nguyên đán.

Ngoài nghi lễ thờ Thành hoàng, hội Xuân ở làng Sớm có nhiều trò diễn truyền thống; vui hơn cả là đêm hội pháo làng Vân Nội.

Hội làng Sơn Đồng

Ngày mở hội: 6/2 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Làng Sơn Đồng- Sơn Đồng, Hoài Đức, Hà Tây

Người được thờ cúng: Thần Thanh Cao

Truyền thuyết: Thần Thanh Cao là người có công giúp Lê Hoàn đánh Tống. Hội mở để tế lễ Thành hoàng.

Nội dung: Trong lễ vật có bò và 4 kiệu bánh dày. Hội có trò múa Mo.

Hội chùa Tây Phương

Ngày mở hội: 6/3 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: , Thạch Thất, Hà Tây

Người được thờ cúng: Phật

Nội dung: Lễ Chùa cầu phúc, chiêm ngưỡng công trình kiến trúc nổi tiếng thời hậu Lê và nghệ thuật điêu khắc gỗ tượng phật - 18 vị tổ, có nhiều trò vui dân gian trong ngày Hội .

Hội chùa Thầy

Ngày mở hội: 5/3 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Trên núi Sài Sơn- Sài Sơn, Quốc Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Từ Đạo Hạnh và Đức Phật Thích Ca.

Truyền thuyết: Tương truyền Pháp sư Từ Đạo Hạnh là người sáng tạo ra trò múa rối nước, hát Chèo ... Có nhiều phép thuật.

Nội dung: Ngoài nghi lễ, trong hội có múa rối nước. Đặc sắc của hội là được đi thăm các chùa, hang, động rất hữu tình.

Hội Thu làng Hữu Vĩnh

Ngày mở hội: 12/8 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Hữu Vĩnh- Hồng Quang, ứng Hòa, Hà Tây

Người được thờ cúng: Thần Xung Lang và Đình Tiên Hoàng

Truyền thuyết: Thần Xung Lang tên Quảng Xung con của Lạc Long Quân và Âu Cơ.

Nội dung: Hội lễ cúng bắt đầu bằng cuộc rước kiệu bằng thuyền từ đền về đình để tế thu. Sau đó là các trò vui dân gian.

Hội làng Trần Đăng

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: - Hoa Sơn, ứng Hòa, Hà Tây

Người được thờ cúng: Cao Lỗ

Truyền thuyết: Cao Lỗ, vị tướng giỏi của Thục An Dương Vương.

Nội dung: Trong hội có diễn các tích trò người hóa trang thành Hổ ,Báo, Gấu và các trò thể hiện sự khéo tay của nhân dân như nghề gốm, trò bơi thuyền bắt vịt, bịt mắt đập niêu....

Hội chùa Trăm Gian

Ngày mở hội: 4/1 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Thôn Tiên Lữ- Tiên Phương, Chương Mỹ, Hà Tây

Người được thờ cúng: Phật

Nội dung: Ngoài nghi lễ có nhiều trò vui dân tộc.

Ghi chú: Trong Chùa có pho tượng đô đốc Đổng Tiến Đông - tướng giỏi của Quang Trung dẫn quân ra bắc.

Hội làng Từ Châu

Ngày mở hội: 12/3 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Làng Từ Châu- Liên Châu, Thanh Oai, Hà Tây

Người được thờ cúng: Lỗ Câu

Truyền thuyết: Lỗ Câu là một tướng tài lập nhiều công trạng thời vua Hùng.

Nội dung: Ngày hội sau nghi lễ diễn ra nhiều trò vui dân gian

Hội đèn Và

Ngày mở hội: 15/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Đèn Và- Trung Hưng, Sơn Tây, Hà Tây

Người được thờ cúng: Tản Viên

Truyền thuyết: Tương truyền do Sơn Tinh xây để làm nơi dừng chân khi du chơi vùng núi Tản. Theo tục truyền hội đèn Và 3 năm mới mở 1 lần vào các năm : Tý, Ngọ, Mão, Dậu

Nội dung: Vui nhất là tục đánh cá trên khúc sông Tích đến cầu ái Mộ..Người ta chọn 99 con cá chép to nhất để làm lễ dâng thánh vào chính lễ, vì vậy tục đánh cá phải tổ chức trước.

Ghi chú: Đèn Và còn gọi là Đông Cung, tổ chức 3 năm một lần.

Hội làng Vân Sa

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 2 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Vân Sa- Tản Hồng, Ba Vì, Hà Tây

Người được thờ cúng: Hoàng Phủ Thiệu Hoa.

Truyền thuyết: Hoàng Phủ Thiệu Hoa, con gái vua Hùng có công dạy dân làng Cổ Đô, Vân Sa, Hoắc Sa nghề dệt lụa nên thờ bà làm Thành hoàng.

Nội dung: Trong Hội có diễn trò trình nghề rước lụa the và cướp kén. Rước lụa the diễn theo tích dân làng đem lụa (cung tiến vua Hùng)

Hội Xuân làng Hữu Vĩnh

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Hữu Vĩnh- Hồng Quang, ứng Hòa, Hà Tây

Người được thờ cúng: Thần Xung Lang

Truyền thuyết: Làng có ngôi đền lớn, thờ thần hiệu là Xung Lang là một trong các con của Lạc Long Quân và Âu Cơ

Nội dung: Vào hội xuân, Làng tổ chức rước kiệu truyền thống bằng đường sông do các thuyền bơi đảm nhiệm. Sau tế lễ long trọng là các trò vui như đấu vật, bơi trải.

Hội Lim

Đối tượng suy tôn: Vua Bà, Thờ ông Hiếu Trung Hầu, người sáng lập tục hát Quan họ

Địa điểm: Đồi Lim, chùa Lim xã Lũng Giang, huyện Tiên Sơn, tỉnh Hà Bắc

Thời gian: 13 tháng giêng

Đặc điểm: Hát quan họ và tục kết bạn, kết chạ

Quan họ là loại dân ca đặc sắc của vùng Kinh Bắc xưa (và nay là tỉnh Hà Bắc). Dân ca Quan họ nổi tiếng không chỉ là nhờ ở lời ca trữ tình, nồng nàn yêu cuộc sống và tình yêu lứa đôi, hoặc với 200 làn điệu âm nhạc đặc sắc mà còn do những đặc điểm khác hiếm thấy ở dân ca nơi khác.

Từ lời ăn tiếng nói hàng ngày cho đến lối ứng xử trong ngày hội, "người Quan họ" đều từ tốn, phong nhã.

Tục kết chạ giữa các làng Quan họ, kết bạn giữa các "bọn" Quan họ đã duy trì nếp sống đạo đức tốt đẹp.

Người Quan họ đều là "liền anh", "liền chị" và bao giờ cũng tự xưng là "liền em"

Với người Quan họ, ngày xưa khách đến phải là:

Mấy khi khách đến chơi nhà
Lấy than, quạt nước tiễn trà người xơi
Trà này ngon lắm người ơi
Người xơi một chén cho tôi bằng lòng

Và đến lúc phải về, cuộc chia tay thật khó dứt, vì lời ca bao giờ cũng níu chân người ta lại:

"Người ơi người ở đừng về..."

Hội hát Quan họ thường gắn với hội chùa. Cho nên chùa là nơi tụ hội và đón nhận khách Quan họ. Có tới 49 làng hát quan họ, phân bố trong 4 huyện, thị phía Nam tỉnh Hà Bắc. Nhưng nói tới Quan họ, người ta nghĩ ngay đến Hội Lim. Lim là tên nôm của xã Lũng Giang, huyện Tiên Sơn, tỉnh Hà Bắc. Hội mở trên

đôi Lim, nơi có chùa Lim (còn gọi là Hồng Vân Tự). Hội Lim đông vui và nổi tiếng nhất trong các hội Quan họ. Hội mở vào ngày 13 tháng giêng, đúng phiên đầu năm của chợ Lim.

Đến hội Lim, chúng ta sẽ được xem hát trên đôi, hát sau chùa, hát trên thuyền và hát trong các tư gia - lại có thể nghe đối đáp từng cặp đôi (đôi nam, đôi nữ), hoặc từng "bọn" (nam, nữ). Ngoài ra, thấy hội Lim còn được xem các cuộc thi dệt vải của các cô gái Nội Duệ, vừa dệt thi, vừa hát Quan họ, hoặc dự các trò chơi như lên đu, chọi gà, chọi chim, đấu vật... vốn là trò chơi của hội làng cổ truyền mà hội Lim giữ lại như một "vang bóng".

Hát trong nhà:

Tối nhà Quan họ bạn có thể hát chào ngay, rất tự nhiên

Hôm nay vui vẻ thế này
Vui tày đám hội đốt cây nhang trầm

Chủ đáp:

Hôm nay tứ hải giao tình
Tuy rằng bốn bể nhưng sinh một nhà

Quan họ đỡ nón, cầm ô đón bạn vào nhà rồi dâng trà, nước, mời bạn xơi. Rồi cuộc hát bắt đầu ngay sau đó. Cứ từng đôi một, mỗi bên một đôi, đối đáp nhau theo lối đối giọng hay đổi lời. Hát đến trưa thì cỗ bàn cũng vừa xong. Chủ mời bạn nghỉ xơi cơm. Trời tối hẳn, cuộc hát lại tiếp tục cho đến đoạn giao duyên, ngỏ lời say đắm, rồi già bạn...

Người về bỏ bạn sao đành
Người về, em vẫn đinh ninh tác lòng
Người về bỏ vắng phòng không
Người về em vẫn nay trông mai chờ...

Cuộc chia tay đầy lưu luyến diễn ra lúc rạng sáng.

Hát ngoài đôi:

Đôi Lim rộng lớn, quang đãng, thoải mái. Đất phủ cỏ xanh, chỉ có vài cây cổ thụ bên chùa. Vì vậy, hát Quan họ thường là diễn ra ở ngoài trời, lúc hát nam đều che ô, nữ thì nón quai thao che nửa mặt. Ô và nón làm cho người hát thêm duyên, dễ giữ ý tứ với nhau, mà lúc hát âm thanh cũng nhờ đó trở nên ấm áp hơn, vang hơn.

Hát trên thuyền:

Cạnh đôi Lim có mấy cái ao, hồ dài, nước trong sạch, thuận lợi cho việc tổ chức hát trên thuyền. Mỗi thuyền hát chỉ có 2 đôi: 2 nam và 2 nữ. Hai bên phải hiểu rõ nhau và phải mời nhau trước. Hát trên thuyền giữa cảnh thú vị của mùa Xuân đây thơ mộng là một cách thưởng ngoạn Xuân thú vị, cho nên người trong cuộc thường muốn kéo dài giờ phút gặp gỡ.